

У купальскія святы на Усходнім Палессі прайшоў фестываль "Берагіня", які шмат гадоў ахоўвае і дае новае жыццё каранёвым узорам харэаграфіі, спеўнага і інструментальнага этнічнага мастацтва нашай Радзімы.

Імкліва прабягаючы па "загугленых" на слова «фестываль» радках, можна даведацца, што гэта — «свята» і «прэзентацыя дасягненняў», якія часам нясуць асветніцкі і дабрачынны характар. Святкуюць і прэзентуюць дасягненні на фестывальных акадэмічных меламамы, знаўцы кіно і тэатра, рокеры і медыявісты, піраманы,

сёлетняга фестываля сустрапіся вопыт і маладосць, высокае сталае майстэрства і дзіцячая непафрэднасць — носьбіты і пераемнікі традыцыі.

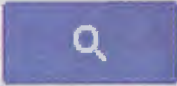
«Берагіня» сёння — фактычна, адзіны ў краіне сістэмны праект, які захоўвае і транспіруе ў часе помнікі фальклорнай спадчыны ўсіх рэгіёнаў Беларусі. Пачынаючы з турніра побытавых танцаў, праект за 13 гадоў існавання здзейсніў у краіне «танцавальную» і «фальклорную» рэвалюцыю: забытыя танцы, песні, інструментальныя найгрышы нашых продкаў пераймаюцца вусным шляхам — так, як было спадраву. Нарматывы яго ўдасканалваюцца кожныя два гады: прыкладам, сёлета працавалі па канцэпцыі,

конкурсы гульнёвых праграм і выканаўцаў на каранёвых народных духавых інструментах: дудзе, жалейцы, парных дудках. Аднак, каб гэта ажыццявіць, патрэбна вялікая пагярэдняя праца, якую варта пачынаць сёння.

Бягучы год паказаў, што толькі адна вобласць — Брэсцкая — выканала цалкам усе ўмовы канцэпцыі фестываля, і тое выключна ў сістэме ўстаноў адукацыі. Сістэма ж устаноў культуры рэгіёна, вымушаны прызнаць, спрабавала ігнараваць фестываль, таксама, як і адказны за яго падрыхтоўку ды правядзенне Інстытут культуры Беларусі. У ім, дарэчы, даўно насталеў час стварыць аддзел традыцыйнага мастацтва і этнакультурнага

Чаму этна — не "прагугліш"?

фестываль

Пазіцыя прафесіяналаў

нават аматары зротыкі... Пошукавік, між тым, чамусьці захоўвае маўчанне адносна фестывальнага этнічнага мастацтва і фальклору. Аднак агульнаначальныя каштоўнасці, для далучэння да якіх і ствараўся фестывальны рух, як вядома, — «не ўніверсальныя, а створаныя ў культурах асобных народаў»...

Чарговы раз задумацца пра дыялектыку жыцця давлялося пасля VII Рэспубліканскага фестываля фальклорнага мастацтва "Берагіня", які традыцыйна адбываўся на Купалле ў заснаванай у XVI стагоддзі

Рудабелцы (цяпер — мястэчка Акцябрскі на Гомельшчыне) і мінімальна (для імпрэзы яго маштабу — і гэта яшчэ вельмі карэктны выраз) асвятляўся ў беларускіх СМІ.

Нігілізм у стаўленні да традыцыйнай культуры, абьякавацца да фальклорнага фестываляў з боку медыяных крыніц, якія (асабліва — інфармацыйныя парталы ў Інтэрнэце) гатовы літаральна "абрушыцца" ад перанаснаснасці інфармацыяй пра нефокаваныя фестывалы, — справа не зусім добрая, асабліва ў адносінах да такой з'явы, як «Берагіня».

Сёння 13-гадовы фестываль «прытулены» рудабелскай зямлёй з 1999 года, — шматступенны, канцэптуальны і відовішчы праект этнакультурнага выхавання і этнамастацкай адукацыі, праект для дзяцей і моладзі ўсіх рэгіёнаў краіны. Лік яго ўдзельнікаў ідзе на дзясяткі тысяч вучняў і сотні педагогаў. Да прыкладу, сёлета ў заключных імпрэзах двухгадовага фестывальнага марафону ў Акцябрскім прымагі ўдзел 900 чалавек. Але гэта — толькі «вяршыня айсберга»: нацыянальна-рэгіянальна-рэспубліканскі фінал — вынік сістэмных адборачных фестывальных тураў у абласцях. А толькі ў рэгіянальным фазе «Радавод» у Брэсце, які праводзіўся ў рамках «Берагіні», бралі ўдзел 17 000 чалавек. Пра ўзровень фестываля сведчыць і рэстр яго журы і групы экспертаў: заснавальнік «Харошак» Мікола Дудчанка, адзін з найбуйнейшых украінскіх харэаграфіаў, прафесар Уладзімір Іадоўскі, дацэнт Санкт-Пецярбургскай кансерваторыі і вядомы этнамузыкалаг Ірына Папова і іншыя.

Так, «Берагіня» сёння — не проста фестываль. Ёна, мяркуючы, — апошняя надзея традыцыйнай культуры Беларусі — надзея на існаванне ды пераемнасць каранёвага мастацтва нашага народа. На фестывальных пляцоўках

зацверджанай у 2010-м. Рэпертуар, каццюмы, пластыка рухаў, манера спеваў, асабліва сці маўлення — усё толькі сваё, са сваёй вёскай, рэгіёна... Творы пераймаюцца метадам дэманстрацыйнай антрапатахнікі («спідаі — вучыся — пераймай»).

Педагог пры такой методыцы — памочнік і дарадца, а не дыктатар ці трэнер-дрэсіроўшчык. Сама методыка выхоўвае асобу, імправізатара, здольнага прымаць рашэнні і здзяйсняць актыўныя ўчынкі чалавека. Паколькі на фінальных імпрэзах «Берагіні» ў Акцябрскім збіраюцца лепшыя з лепшых у гэтай галіне з усёй Бела-

выхавання, які выконваў бы функцыі дырэктары «Берагіні» ды іншых падобных праектаў, працаваў над перавядзеннем фестываля ў якасць міжгалаіновага дзяржаўнага праграмы, сачыў за аховай і пераемнасцю аўтэнтчнага фальклору ў месцы яго натуральнага існавання — на вёсцы, уведзў фальклор у сістэму навучання школ, каледжаў ды ВНУ культуры і мастацтваў. Без гэтага сёння ўжо немагчыма захаваць нашу спадчыну. Гомельская вобласць і Акцябрскі раён не могуць перманентна выконваць справу, у якой зацікаўлена ўся краіна. Ды і аўтару праекта — этнахарэаграфу

Святкуюць і прэзентуюць дасягненні на фестывальных акадэмічных меламамы, знаўцы кіно і тэатра, рокеры і медыявісты, піраманы, нават аматары зротыкі...

Пошукавік, між тым, чамусьці захоўвае маўчанне адносна фестывальнага этнічнага мастацтва і фальклору. Вось і фестываль "Берагіня" мінімальна (для імпрэзы маштабу названага форуму — гэта яшчэ вельмі карэктны выраз) асвятляўся ў беларускіх СМІ. У чым жа прычына?

на фестывале можна пачуць заходнепалескія гартанныя гаворкі, антыфонныя стэвы ды мужчынскія валачобныя песні Падвіння, траістую музыку Панямоння са скрыпкамі, басэтыя і бубнам, узоры гуртавых лірычных песень Усходняга Палесся, дытанічныя цымбалы і дуду (беларускую валынку) Цэнтральнай Беларусі, дудкі і жалейкі Падняпроўя...

Пастаянныя арганізатары і фундатары фестываля — Міністэрства культуры, Гомельскі аблвыканкам і Акцябрскі райвыканкам. Падаецца, яны знаходзяць паразуменне ў сінхранізацыі арганізацыйных момантаў. Да «Берагіні» за павагай стаяцца UNESCO: старшыня Нацыянальнай камісіі па справах гэтай арганізацыі Уладзімір Шчасны — даўні назіральнік за яе лёсам. Высока ацэнены беларускімі і еўрапейскімі спецыялістамі фестываль удасканалваецца: у 2012 годзе з'явіліся новыя конкурсныя мініматы («Мужчынскія ансамблевыя стэвы», «Траістая музыка», «Народная проза»), на 2014-ы плануецца ўвесці

Міколу Козенку неабходна стварыць для яго рэалізацыі навукова-творчы калектыў. Справа з удзелам тысяч ахопленых каранёвым мастацтвам Беларусі дзяцей і падлеткаў гэтага вымагае.

Хочацца верыць, што «Берагіня» пераадолее пільны абьякавацца ды непаразумення і яшчэ доўга будзе аб'ярама Беларусі. Бо яна на гэта прыдатная, бо яна гэтага вартая... «Берагіня» — такое ж багацце, як лён, лес, чыстае паветра. Што на гэты конт мяркую заснавальнік фестываля Мікола Козенка? Думаю, яму няма часу на роздумы, бо ён ужо плануе восьмы фестываль. Раім не прапусціць — у XXI стагоддзі так мала сапраўднага і так шмат імітацый...

Энгельс ДАРАШЭВІЧ, доктар філасофіі, прафесар кафедры этналогіі і фальклору, Вячаслаў КАЛАЦЭЙ, кандыдат культуралогіі, загадчык кафедры этналогіі і фальклору Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў

